

Türkiye
küçük
Millet Meclisleri

-Ekim 2018 -
Ortak Payda Raporu

“Ekonomik Görünümümüz”

www.tkmm.net

Ortak Paydalar

- * *Türkiye ekonomik bir darboğazdan geçiyor.*
- * *Türkiye enerji fakiri bir ülke; enerji fiyatlarındaki artış, fiyatlar genel düzeyini etkiliyor.*
- * *Devlet bütçesinden israf engellenmeli.*
- * *Rahip Brunson'ın tutukluluğu yaşananların açıklaması olamaz.*

Hazırlayan:
Yakup Kadri KARABACAK
yakup.karabacak@tkmm.net

28 Ekim 2018

"Raporda yer alan görüşler TkMM katılımcılarına aittir."

Ekim 2018 buluşmalarına giderken...

Gündemin hızla değiştiği ülkemizde, bir mesele var ki, bir kere konuşulmaya başlandığımızda başka hiç bir başlık kolay kolay onun önüne geçemiyor: **Ekonomi**.

Ekim ayının başında göreceli olarak ana akım medyada ve siyasetin gündeminde daha fazla yer tutan ekonomik performansımız, Ekim ayının sonunda döviz kurlarındaki nispeten gerileme ve Rahip Brunson'ın tahliyesi ve son olarak Suudi Arabistan İstanbul Başkonsolosluğu'nda işlenen gazeteci Cemal Kaşıkçı cinayeti/infazı ile sıcaklığını bir miktar yitirdi. Buluşmalar esnasında henüz bu ve başka gelişmelerin hiçbirinin yaşanmamış olduğunu gözden kaçırmayın. Buluşmalar -önemli mazeretler dışında- ay başlarında yapılıyor.

Takipçilerimize, raporumuzun ifade ettiğinden daha fazlasını, illerin web sitemize yüklenen tutanaklarında bulabileceklerini hatırlatmak istiyorum. Yeni dönemin ilk ortak payda raporunda, *hem katılımcılarımızın görüşlerinin bir miktar daha görünür olması, hem de buluşma tutanaklarının okunmasını teşvik edici olabileceği gayesiyle* katılımcılarımızın ifadelerinden oluşan bir "**alternatif özet**" eklemeyi uygun gördük. Ortak Payda Raporunda bu alıntılara zaman zaman göndermelerde bulunduk. Bu özetlerde bilhassa ele alınan konu ile ilgili doğrudan çalışması, sorumluluğu olan sivil toplum örgütü temsilcilerinin görüşlerine yer vermeye özen göstereceğiz. İfade ediş biçimi ve sistematığı yine bir başka tercih nedenimiz olagelecek.

Tüm katılımcılarımızın görüşleri aynı değerde; ama hem yer sınırlı, hem kelimeler sayılı!

Affola!

Türkiye küçük Millet Meclisleri'nin **Ekim 2018** buluşmaları 11 ilde yapıldı. Ardahan kMM, dönem başında ilk buluşmasını Ardahan kMM tanıtımına ayırmayı uygun gördü. Geri kalan tüm illerde yerl gündemlerin yanında ortak tek bir genel gündem başlığı konuşuldu: **Türkiye'nin Ekonomik Görünümü**.

Buluşmalara hem yerel hem de genel gündem başlığında çok sayıda ilde özel konuklar katıldı; sunumlarıyla buluşmaları zenginleştirdiler.

Farklı siyasi parti temsilcilerinden bir çok ilde gözlemciler katılım gösterdi.

Ekim 2018 buluşmalarında yalnızca iki milletvekilimiz hazır bulundu. **Mahmut Tanal** (CHP) ve **Turan Aydoğın** (CHP) İstanbul küçük Millet Meclisi toplantısında yerlerini boş bırakmadılar.

Krizin Nedenleri...?

Türkiye'nin ekonomik darboğazdan geçtiğinde hemfikiriz. Ancak bunun nedenlerini sıralarken ortak başlıkların yanında, iki ana aks var ki, bambaşka motivasyonlarla şekillenmişler.

Bu iki ana aksa mensup farklı katılımcılarımızın da üzerinde durduğu ortak bir nedenle başlayalım: "Türkiye'nin **genç nüfus potansiyeli** sıklıkla ifade edilen bir gerçeğimiz." Ancak insan potansiyelimizin, "kalitesinin" sürekli erezyona uğradığı da sıklıkla ifade ediliyor. Çıtanın hem düşmesinin nedeni hem de yukarı çekilmesinin yolu ise ortak bir başlıkla ifade ediliyor: *Eğitim politikalarımızın ve yöntemlerimizin gözden geçirilmesi.*

Alternatif özetimizin 5. konuşmasında, eğitim-üretim ilişkisine ilişkin sanayiciler gözünden bir değerlendirme yapılıyor. Sanayinin nitelikli/ eğitilmiş usta ve ara elaman ihtiyacı dile getiriliyor.

Yine başka farklılıkların yanında ortak vurgu yapılan bir diğer başlık da, Türkiye ekonomisinin yapısal problemleri: Yerel üretimin katma değerinin düşüklüğü, teknolojik üretimin yetersizliği, düşük ihracat ve verimlilik , liyakati esas alan idarelerden yoksunluk başlıca ifade edilen sorunlar. Devlet bütçesinden tasarruf da sıklıkla dile getirilmiş. Devlet bütçesinden farklı ölçülerde olsa da israf edildiği kanaati yaygın.

Rahip Brunson'ın tutukluluğu ise herkes tarafından buzdağının görünen yüzü olarak tanımlanıyor.

Az sayıda katılımcımız, ekonomik krizin gerekçeleri arasında, uluslararası ekonomik ilişkilerdeki ve piyasalardaki değişimi neden olarak göstermiş. Türkiye ekonomisinin büyüdüğü dönemde, uluslararası ekonominin

performansının da pozitif olduğu, ancak bu ivmenin her iki düzeyde de yine birlikte azaldığına vurgu yapılmış.

1- Ekonomik krizin nedenlerini ikinci ülkelerin ve uluslararası finansal çevrelerin manipölasyonlarına bağlayan katılımcılarımız, Türkiye'nin bölgedeki ve dünyadaki durumunun aynı çevrelerde rahatsızlık yarattığını ifade ediyorlar. Krizin ve bilhassa Türk Lirasının, yabancı paralar karşısında değer kaybının daha çok spekülâtif nedenlere bağlı olduğu düşünülüyor; Ak Parti iktidarının ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iktidardan düşürülmesi operasyonunda, 15 Temmuz'un ve başka diğer girişimlerin devamı olarak görülüyor.

Bu noktada en çok işaret edilen failler devlet olarak ABD, kurumsal düzeyde ise ABD çizgisindeki uluslararası derecelendirme kuruluşları.

Enerji fiyatlarındaki artışla Türkiye ekonomisinin baş edebilecek güçte olduğu ifade edilirken, fiyatlar genel düzeyindeki artışa rağmen istihdamda şiddetli azalışların olmamasını, üretim miktarlarında sert düşüşler yaşanmamasını Türkiye ekonomisinin ayakta ve güçlü olduğuna delil gösteriyorlar..

2- Krizin nedenlerini daha çok dahili dinamiklerde arayan katılımcılarımız, Türkiye'yi yönetenlerin iktisat biliminin matematiğine rağmen tercihlerde bulunduğunu, bilimsel temelden yoksun ekonomi politikalarını uygulamaya çalıştıklarını düşünüyorlar. Türkiye'nin demokratikleşmesi problemleri, yargıya olan güven ve istikrar sorunlarının Türkiye'ye yatırım akışını engellendiği ifade edilmiş.

Dış politikada takınıldığı düşünülen agresif tutumun da, ekonomik göstergeleri olumsuz etkilediği yine ifade edilenler arasında.

Fiyatlar genel düzeyindeki artışın esas nedeninin ithal etmek zorunda olduğumuz enerjiden kaynaklandığı vurgulanıyor. Enerji fiyatlarını belirleyen devlet olduğu hatırlatılırken, "esnaftan, üreticiden ve vatandaştan" fedakarlık bekleyen devlet idarecilerinin önce üretim maliyetlerinin artışındaki bu kalemin fiyatını düşürmesi gerektiğini ifade ediyorlar.

Devlet bütçesinden israf edildiği ortak bir kanaat olsa da, Sayıştay denetiminin devre dışı bırakıldığını, kamu maliyesinin şeffaflıktan yoksun

olduğunu dile getiren katılımcılarımız ağırlıkla bu aks etrafında toplanıyorlar. TÜİK'te yaşanan görevden almalara dikkat çekiliyor.

Anadolu'dan görünüm:

Her ne kadar ortak paydaya yansımamış olsa da, Türkiye'nin tarım ve hayvancılıkta hayli önemli sorunlar yaşadığı, Türkiye ekonomisinde tarım ve hayvancılığın hak ettiği değeri göremediği hallu ki, coğrafi ve tarihsel bir çok nedenle, Türkiye'nin aynı zamanda bir tarım ve hayvancılık ülkesi olduğuna dikkat çekiliyor.

Alternatif özetle, katılımcı kurumlarımızın temsilcilerinin kendi ifadeleriyle yaşanan sorunlara somut örnekler verildiği, mevzuatta yapılması beklenen değişiklikler ifade edildiği için burada tekrar değinmiyoruz.

Devletin tarım, hayvancılık ve sanayi üretiminde daha etkin bir rol alması gerektiğini savunan her iki gruptan da katılımcılar var.

Bir tarım ve hayvancılık ülkesi olduğu düşünülen Türkiye'nin tahıl ve eti ithal etmesi yanlış ekonomi politikalarının bir sonucu olarak görülüyor. Bundan büyük üzüntü duyulduğu da yine aynı katılımcılarımızın ifadelerinden ziyadesiyle anlaşılıyor.

Tüketici tercihleri de bir başka alt başlık: yerli ürünü tercih etmenin toplumsal bir kültür haline gelmesine önem atfeden oldukça fazla sayıda katılımcımız olduğu gibi, “market tezgahında yerli ürün bul bulabilirsen” diyen katılımcılarımız da var.

Konkordato ilan eden firma sayısındaki artışın tehlike sınırına dayandığını hatta bu sınırı geçtiğini ifade edenler var.

Cari açık, en fazla atf yapılan ekonomik gösterge niteliğinde.

Faiz artışının, üreticiler üzerindeki yükü arttırdığı, dövizli olanın daha çok kazandığı, zaten yoksul olanın daha da yoksullaştığı görüşü hakim.

Katılımcıların ifadeleriyle alternatif bir özet...

1- ...Döviz dalgalanmaları çalışanı üreticiyi ve halkı temelden sarstı. Bankalara faiz artırımıyla fırsat doğdu. Ciddi ekonomik sıkıntılar doğdu. Kredi faizleri %10 dan, %45 lere çıktı. Esnaf, fabrikalar çalışamaz hale geldi. Krizlerde fırsatlar var deniyor. Bireysel fırsatlar doğdu. Bankalara, bazı kişilere fırsat doğdu. Bizlerde fırsat kurbanı olduk.

*Mardin tarım bölgesi. Halkın %70 i tarımla geçimini sağlıyor. Daha önce organize sanayiye gittiğimizde un, bulgur, mercimek kokuyordu. Gece bile çalışmalar devam ediyordu. Şimdi OSGB' ye gittiğimizde büyük bir sessizlik var. Burada dünyanın en kaliteli buğdayı yetişiyor. Bu yasa çıkmadan önce fabrika sahipleri hasat zamanı silolarını yerli buğdayla doldurdular. Un ihracatı ithal ettiğin buğday kadar ihraç edebilirsin yasası çıkınca, ellerindeki buğday kaldı. İthal için döviz gerekiyor. Döviz fazla arttığından, fabrika sahipleri ithal edemez duruma geldi. Böyle giderse Mardin bölgesinde çiftçilik bitme noktasına gelir. Tarıma bu yasa büyük bir darbedir. - **M. Şerif Öter/Mardin Toplumsal Dayanışma Federasyonu/ Bşk.***

2- ...Türkiye'nin en fazla un ihraç eden ili Mardin'dir. Bölgemizde en kaliteli buğday, mercimek, mısır, zeytin yetişmektedir. Türkiye'nin dövize en çok ihtiyacı olduğu dönem ihracatı yasakladılar. Buğday ithal ettiğimizde, sadece hamallığını yapıyoruz. Döviz geldiği gibi ithalata gidiyor. Biz kazanmadığımız gibi Türkiye'de kaybediyor. Sadece ithalat firmalarına yaradı. Büyük balık küçük balığı yutar, ama küçük balık bitince büyük balıkta ölür. %60 yerli, %40 ı ithal, yada %50 %50 olsa bile bizi ve çiftçimizi kurtarır. Fedakârlıklar sadece sanayici ve halktan beklenmemeli, hükümette ciddi tedbirler almalıdır. Çıkan yasanın ucu açık, ne zaman sonlanacağı belli değil. Belirsizlik bizleri bitirir. Döviz artışını Rahibe bağıyorlar. Daha önce doları tahmin edebiliyorduk. Şimdi iki dakikada dolar değişiyor. Rahiple alakası yok. %80 elektrik zammı uyguladılar. Mardin organize sanayi bölgenin geçim kaynağı ve temel taşıdır. Bugün çiftçiler olmazsa, organize sanayi durur, nakliye durur, domino taşı gibi

bölgenin ekonomisi biter. Nasır Duyan/ Mardin Organize Sanayi Bölgesi / Başkan

3- ...Marmara'da çalışan bir un fabrikası Mardin'in buğdayını maliyetten dolayı alıp kullanmaz. Bizim çiftçimiz buğday ekmeyp, nasıl geçinecek? Tarım ve Ticaret Bakanlarımız maalesef işten anlamıyorlar. Firmalarımız çalışamaz duruma geldi. Üretici ve halk fedakârlık yapacak. Türkiye'de yetişen buğdayı kullanmamız yasaklandı. %10-15 faizle çalışırken, fırıncıya 6 ay vadeli un verebiliyorduk. Faizler çok yükseldiğinden, ancak bir ay vade veya peşin verebiliyoruz. Bu nedenle fırıncularla ters düştük. Uncuların ekmeğin maliyeti üzerinde un %22-24 dür. Diğer maliyetler elektrik, maya, kira vs.dir. Ekmeğin fiyatlarının artışında enerji, döviz vs dir... **Veysi Duyan/ Fırıncılar Derneği /Başkan**

4- ...Pazara çıktığımızda bunu net olarak görebiliyorsunuz şöyle bir algı var; stokçular var... Devlete şunu sormak lazım; sen doğalgaza, elektriğe vs. zam yapmazsan insanlar zam yapar mı? Sen iktidar olarak zamları geri çek o zaman üreticilere neden zam yaptın diye sor. **Erdoğan Ünverdi/ Zeynel Abidin Kültür Vakfı**

5- ...Ülkemiz son bir kaç yıldır birçok noktada atılım yapmaktadır. Bizler bundan mutluyuz. Lakin birileri her on yılda bir müdahale ederek bizleri zayıflatmaktadır. En son dolar operasyonu ülkemizi sıkıntıya soktu. Ama şunu hemen ifade edeyim ki, bir yıl önce ne ise, iki ay önce ne ise; şu anda da sanayi de enerji sarfiyatı, elektrik, su kullanımı aynı orandadır. Yani sanayi yerinde, sanayiciler yerindedir. Yerli üretim ve sanayi evet güç kaybı yaşamakta, motivasyon düşüşü olmakta ama üretim aynen devam etmektedir. Geçen birkaç yıl ile kıyaslama yaptığımızda elektrik, doğalgaz ve su giderleri ve tüketimi önceki yıllara göre daha da artmıştır. **Tahir Nursaçan/ Kayseri Organize Sanayi Bölgesi/ Yk. Bşk.**

6- ...Ancak bugünlerde yaşanan ekonomik zorluklardan dolayı özellikle de Organize Bölge Müdürlüğünde fabrikalarda çalışan Suriyelilerin işten çıkarılmasından endişe ediyorum. Eğer böyle bir durum olursa insanlar evine ekmeğin götüremez. Başka işler yapmak durumunda kalabilirler. **Uğurcan Yıldırım Kayseri Suriyeliler Ensar Derneği/Bşk.**

7- ...*(Özel konuğumuz)ama sahadan ve sanayiden gelen bir insan olunca, daha gerçekçi ve faydalı oluyor. Bugün sanayimizde enerji kullanımı, sair kullanımlar devam ediyorsa ve bir de işçi çıkarmalar olmuyorsa durum vahim değil demektir. Bugün Amerika bir şekilde cezalandırıyor. Ya darbe, ya iç savaş, ya dış müdahaleden birini bize reva görüyorlar. Çok şükür ülkemiz bu badireyi de en az sorunla atlatacaktır. Ahmet Taş/ Kayseri Gönüllü Kuruluşlar Platformu/Bşk.*

8- ...*Tarım politikalarından asla vazgeçmeyelim. Moderne tarım alanları ve uygulamaları ile katma değerimiz artabilir. İbrahim Ünal /Kayseri Toç-Bir-Sen/ Üye*

9- ...*Bir kere dört yüz yıllık iktisat literatürüne göre faiz sonuçtur arkadaşlar neden değil. Dolar yılbaşında 3,75 idi geçen sene bizim son toplantımızı yaptığımızda 4,50 şuan 6,15. Süttaş yoğurda marketlerde bir yılda dört kere zam geldi. 52 yaşındayım böyle bir şey görmedim. Hüsnü Adalı/ Liberal Avrupa Derneği/İstanbul*

10- ...*Varını yoğunu bu ülke betona yatırdı. Tarım bitirildi. Eskiden Kars ve Erzurum bölgesinde hayvancılık çok iyiydi. Suudi Arabistan başta olmak üzere birçok ülkeye hayvan ihraç ediyorduk. Bugün diğer ülkelerden et ithal eder duruma geldik. Gübreye fahiş oranlarda zam geldi bu durumu diğer ürünlere de zam olarak görmeye başladı. Mazot yat sahiplerine 1,5 liraya satılırken , çiftçiye 6 liraya satılıyor. Zeki Tangülen/ Batman İHD/Bşk.*

11/ ...*Sayıştay'ın merkezi ve yerel idarelerdeki denetimleri ise kaldırılmıştır. Böylece vergi, harç ve hizmet ücretlerinden elde edilen gelirlerin nasıl alındığı ve hangi ellerde toplandığı belirsizleşirken, miktarı da kamuoyunca bilinmemektedir. Mahmut Emin Avcı/ Ankara Kırmızı Çizgim Yok Platformu/ Sözcü*

Sayılarla TkMM EKİM 2018 Buluşmaları